

БІБЛІОТЕЧКА „ПРАВДИ“ Ч. 14.

ЯРОСЛАВ ВІЛЬШЕНКО

Ч. 144.

З КОЛЯДОЮ

Вертеп для школярів

Л Ъ В І В 1 9 3 3

[Defekt brak końca książki]

99. I. 51

W. Malin

HP. J.



[. 645.510

Biblioteka Narodowa
Warszawa



30001017194813

Друкарня „ГРАФІЯ“ Львів, вул. Тиха 5. Телефон 2-83.

1950 D 715 / 645

ДІЄВІ ОСОБИ:

Провідник.

Ангел.

Пастух Гридь.

Жид Абрум.

Хайка його жінка.

Ірод.

Сотник.

Чорт.

Смерть.

Лицар Цяпка.

Три царі зі Сходу.

Хлопці зі заслоною.

ВСТУП

Провідник (*входить до хати з дзвінком у руці*):

Добрий вечір, пане господарю!*)
А ми до вас з колядою,
Зі звіздою, з новиною!
Несем в хату вістку гарну:
В Вифлеємі у вертепі
Там Син Божий воплотився,
З Пречистої народився —
Радість нам і душам в пеклі!
Як відбулося те чудо,
Хочемо вам показати,
Як нас пустите до хати!
Все цікаве дуже буде:
Буде пастир, буде ангел,
Буде Ірод і три цари,
Що принесуть Христу дари —
Жид, жидівка, смерть, диявол;
Лицар Цяпка також буде...
Чи нас впустите до хати,
Чи маємо вас минати —
Та іти між інші люде?

*) Коли в хаті є тільки вдовиця-господиня, тоді каже:
Добрий вечір, пані господині, — Несем гарну вістку нині:

*(Коли господар, чи господиня годяться на ви-
ставу, Провідник дзвонить і в хату входить двох
хлопців зі заслоною з якоїсь матерії, що є прикріп-
лена до двох дручків. Хлопці розвивають заслону
й уставляються так, що заслонюють входові двері.
Коли все готове, всі переодягнені особи вхо-
дять з сіней та стають за заслоною. Ці, що гра-
ють, виходять по черзі перед заслоною).*

ЧАСТИНА І.

(Перед заслону виходить пастух Гриць)

Пастух Гриць:

Пас я вівці в полонині, добре було жити;
Тепер зима, біда — нема що їсти, ні пити.
Всюди люта тепер скрута, чи по панськи криза —
Як цю зиму перебути, бо й я не з заліза!
Як цю зиму перебути — тягарів не вміру —
І податки і додатки дре бузувір Ірод.
Хай би дер собі невіра з своїх Йоськів, Мошків,
Та яке до мене право та до моїх горшків?
Ой, піду я пожалітись аж до того Риму,
До цісаря, щоб Ірода він хоч трохи стримав.
Ой, цісаре, цісарику — цісаре Августе,
Та чей в тебе головонька не пуста капуста!
Дав жидиськам ти Ірода — хай їх обдирає,
А нам пішли християнина, нехай лад тримає...
Ой, далека то дорога до цісаря того,
Відай дальше, як дорога до Бога самого.
Ой, що мені тут робити, дайте люди раду,
Бо так тяжко стало жити, що хіба пропаду.

(Входить Ангел)

Ангел: *(говорить, або співає на ноту коляди:
„У Вифлеємі нині новина“).*

Покинь журбу вже, кинь жаль і тугу,
Старий Завіт вже нині скінчився;
Новий приходить — доба вже друга,
До неба людям шлях відчинився.

Веселу всюди несу новину —
У Вифлеємі, де віл з осятем,
Пречиста Діва зродила Сина,
Спочив на сіні Бог необнятий.

Пропаде лихо, загине горе,
Спасе народи Ісус-Дитина,
Пекольні сили на все поборе,
Прийшла вже щастя ясна година.

Спіши і ти там, спіши ще нині,
До Вифлеєму, в стайню убогу,
Йди поклонитись Христу-Дитині,
Месії світа, Цареві-Богу!

(Зникає за заслоною)

Пастух: *(говорить, або співає на ноту коляди:
„Нуте, нуте браття сусіди“).*

Що за радість, що то за втіха,
Радість велика вже без границі,
Вже не будемо більше терпіти
За ті нещасні з раю кислиці,
Що їх з дерева Ева зірвала,
І сама їла й Адаму дала.
Кінець приходить всякому лиху,
Тихо тепер помолюся Богу —
Тай до того міста Вифлеєму
До Ісуса, пущуся в дорогу,

Ягня, ягня дам для Месії
Зникло вже лихо, цвітуть надії. —

(Входить жид Абрум із торбою)

Абрум: *(кричить)*

Ганделе, ганделе, ганделе!
Хто що має заміняти,
Хто що має продавати?
За старі фляшки й вонучі
Дам коралики блискучі...
Ганделе, ганделе, ганделе!

(До пастуха)

А, добридень тебе, Гриць!
Чого ти веселе так?
Тільки втіхе без границь,
Що то, що воно за знак?

Пастух: Чи ти, жиде, ти, Абруме,
Доси цього не чував?
Отець з неба нам Месію —
Сина свого вже зіслав!

Абрум: Ни, а хтож воно Месія,—
Чи вельможних син панів?

Пастух: Бідних й кривджених надія,
Щасливих ми дожили днів!

Абрум: Щось тобі не розумію!
Щось плетеш ні це, ні те!
Ни! скажи відкіль ти знаеш
Про Дитяtko те святе?

Пастух: Народилося в вертепі,
Там, де місто Вифлеєм,
Із Пречистої Дівиці —
Зійшла зоря над краєм.

Ангел Божий, ангел з неба
Про те мене сповістив.

Абрум: Що?! Гой ангела побачив!
Ни, то вже є диво див!
Той твій ангел щось не тее!
Хто то, знай, таке чував:
Щоби в стайні, чи в вертепі
Месіяш перебував?

Пастух: Чи ти думаєш, Абруме,
Що поїв вже всі розуми,
Що плетеш ні це, ні те?
В Бога, знай, усе можливе,
Ангел слово лиш правдиве,
Все голосить і несе...

Абрум: А хто знає, чи то ангел?
Може то який шахрай
Причепило собі крила
Тай світ дурить—ай вай-вай!

Пастух: Що ти, жиде, ти огидо,
Зневажаєш нам святе?
Як прочуханця почувеш,
Заспіваєш вмить не те!

Абрум: Що, ти грозиш мене, Грицю?
А ти знало, що як я
Іродові це донесу —
Голова вже не твоя!

Пастух: Огого! Вже це минуло,
Вже твій Ірод піде в хрін;
Вирід Ірод в пекло піде,
Вже Месії дзвонить дзвін!

Абрум: Що ти кажеш? Ірод в пекло?
Ти маєстат образив!

Гей, охрана! — гей, жандари!
Тут гої Ірода зганьбив...

(Входить Хайка)

Хайка: Абрум, Абрум! бери на ум,
Пощо так кричати —
Як цар Ірод замкне гоїв,
То з ким торгувати?
Не дивуйтеся, Грицуню!
Він такий горячка —
Та скажіть: за що пішло вам?
Хай вас копне качка!

Абрум: За що пішло? Цар Іроду
Воно образило!

Хайка: Ша, ша! Ірод ще не цісар!
Замовчи в тій хвили.
Не від тебе я питаю,
А від пана Гриця...

(Показує на Абрума)

Чого так воно кричало?
Чого воно злиться?

Пастух: Ет! Я бачу не для вас то
Ця добра новина —
В ложці води втопили би
Ви християнина!

Хайка: Що плетете! То неправда!
Жид зі всіми в згоді!
З ким торгує, з тим він добрий
Усюди — тай годі.

Пастух: Так, він добрий, обдирає
Жертву нещасливу —
Я не дамся! Я вписався
В кооперативу!

- Хайка:** Грицю, Грицю, ви дурницю
Зробили тай тільки;
Там на рати не мож взяти,
Все лиш за готівку...
- Пастух:** А на що мені на рати,
Нащо боргувати?
Щоб потому за довги ті
Гнали мене з хати?
- Хайка:** Чого зараз з хати гнати?
Таж ми свої люде,
Як вам добре, то й нам добре
Тоді жити буде.
- Пастух:** Та ти гарно це говориш,
Лиш трохи за пізно!
Розійшлися шляхи наші
Уже тепер різно.
- Хайка:** На що має розходитись,
Киньмо ми цю сварку —
Ходить до нас на хвилину,
Та випете чарку.
- Пастух:** Не пю, Хайко — в „Відродження“
Я вже записався!
- Абрум:** А бодай той „Відродження“
Ще нині запався!
Герсти, герсти, любе Хае,
Що то гой вже знає?
Кепративе! „Відродження“!
„Рідну Школу“ має,
А ще тепері Месіяш
Для них народилось...
Тут цар Ірод лиш pomoже,
Він ще має силу!

(Всі виходять — входить Ірод)

Ірод: Я Ірод, цар, жидівський володар!
Я самодержець усього краю!
Я для підданих не жалію кар,
Сала їм добре за шкуру заллю!

(Входить сотник)

Сотник: Володарю сильний,
Мужів трьох з тобою
Бачитися хоче!

Ірод: Киями прогнати!

Сотник:

Це царі зі Сходу, прийшли за звіздою,
Дуже важне, кажуть, мають щось спитати.

Ірод: Як так, то проси їх, треба їх прийняти!
(Сотник виходить і впроваджує трьох царів)

1 Цар: Ми царі зі Сходу у твій край приходим,
Щоби поклонитись Цареві-Дитяти,
Що тут народився на щастя народів.

Ірод: Я тут цар єдиний, а царя-дитяти
Не знав і не знаю! Хто вам таке мовив?

2 Цар: Привела нас зоря у твою країну!

3 Цар: Тут десь народився цар світа обнови!

Ірод: Га, треба спитати у наших учених:
Хто тут панувати має замість мене?
Сотнику, призви тут ти жида Абрума!
Кажуть — він учений, людина розумна.

(Сотник виходить і приводить Абрума з великою книгою)

Ірод: *(до Абрума)*

Заглянь до Пророків:
Де має родитись

У нас цього року
Той світа Спаситель?

Абрум: *(листкує книгу)*

Є тут! Є тут така вістка
З словами святими —
Він родиться потребує в місті Вифлеємі.

Ірод: *(говорить або співає на ноту коляди*

„Бог предвічний“)
Любі гості, царі Сходу:

2. Чуєте, що про те
Письмо пише святе —
Ідіть з поклоном!

1 Цар *(так само):*

Славний царю, будь здоровий!
2. Ми ідем в Вифлеєм,
З желанням, спокоєм,
І повернемся!

Ірод *(т. с.):*

- Щасливої вам дороги!
2. Поверніть і скажіть:
Де родивсь цей, що світ
Весь має спасти?
Як дитятко те знайдете:
 2. То я сам піду там
І поклін теж віддам
Цьому дитяти!

(Три царі відходять)

Ірод *(злісно):*

Бодай ви серед дороги
Поломили руки й ноги!
Що то діється на світі?
Сотнику, спішися скоро

Й вирубай усю дітвору
В вифлеємському повіті!
(Входишь Смерть з косою)

Смерть: Гей, ти Іроде-невіро!
Перебралась гріхів міра,
Нагрішив ти, що аж страх!
Тут ніщо вже не поможе,
Йди небоже на суд Божий —
Час в дорогу! Шах, мах, шах!

(Махає косою, Ірод падає на землю. Смерть виходить, а вбігає чорт)

Чорт: Ха, ха, ха! Ха, ха, ха!
Братчику коханий —
Як погиб ти у гріхах,
То в пеклі останеш!
Вже ти мій, вже ти мій!
Йди в пекло зі мною,
Там на пекла ген споді
Обкипиш смолою.

(Тягне Ірода. Входить Абрум)

Абрум: Мій панцю рогатий,
Чи є що купити,
Чи є що продати? —
Я може платити
Готовими грішми.

Чорт: Купи собі ось Ірода!
Був великий грішник.

Абрум: Нащо мені той вирода!

Чорт: Дай срібняків двацять...

Абрум: І задурно я не хоче!
Я купую яйця,
Вонучі та клоче.



А то грішне, а то трефне!
Пфу! Вже чути навіть!

(Затикає собі ніс)

Чорт: Зате в пеклі буде там з ним
Потіха й забава!

*(Чорт тягне Ірода за заслону. Входить пастух
Гриць)*

Абрум: Що то? Кік-же, іде знов тут
Грицько пастушисько!

(До Грицька)

Ни, вернув вже з Вифлеема?

Пастух: Що хочеш, жидиську?

Абрум: Я ніщо, тільки питаю:

Чи ти від Месії?

Чи купило собі в нього

Хоч торбу надії?

Пастух: Насміхаєшся ти з мене!

Постривай, небоже,

Як я тебе опережу...

Абрум: Я, борони Боже,
З пана Гриця насміхатись!

Гриць — пан над панами,

Повертає від Месії

Із надій торбами!

Може би я ті надії

Від Гриця купило?

Плачу грішми таки зараз...

Пастух: Замкни жиде, рило!

Абрум: *(штовхає пастуха ліктем у бік)*

Що то за амбарас!

Я спокійно, а ти робиш

Галабурди, крики!

Пастух: Тихо, жиде, до хобоби!

Абрум: Який пан великий!
Певно став ти вже міністром
У Месії свого?

Пастух: Гей, сховай язика вістря,
Бо тобі, їй Богу
Всю бороду пересмичу...

Абрум: Ай-вай, ай-вай! той гой, той гой
Мене обезвчив —
Борода рве, ой-йой, ой-йой!
(Входить лицар Цяпка)

Лицар Цяпка: *(говорить або співає на ноту пісні:*
„Не сміє бути в нас страху“)

Що тут за гамір, що за крик
У день такий великий?

Я, лицар Цяпка, не привик
Такі терпіти крики!

Лицарський заведу тут лад,
Зло знищу радикально,
Як не вперед, то йдїть назад,
Бо бю евентуально!

Абрум: *(говорить або співає на ту саму арїю)*
Ни, пане лицар, я ніщо!
То так пастух горланить...

Лицар Цяпка: *(так само)*
З чого пішло вам і за що?

Пастух: *(т. с.)*
Я все розкажу, пане!
Сміється з мене він, що я
Ходив до Вифлеему,
Де народивсь Ісус-Дитя.

Лицар Цяпка: *(т. с.)*

Гей, жиде, трохи стриму!
Евентуально я за те
Готов тебе провчити:
Що другим людям є святе —
При них це не ганьби ти!
Я Цяпка, лицар Скоропад,
З „Залізної Остроги“
Люблю евентуально лад,
А зло беру під ноги.

Абрум: *(т. с.)*

Пан лицарю, воно мені
За борода схопило,
Зневагаж то...

Пастух: *(т. с.)* Неправда! Ні!

Абрум: *(т. с.)* Як ні? Коли грозило!

Пастух: *(т. с.)* Бо ліктем ти у бік мене
Ударив без причини!

Лицар Цяпка *(т. с.):*

Евентуально то трудне...
Хай кожен з вас покине
Всі спори ті і згідно вже
Цей в право, а той в ліво
Іди, не зневажай чуже,
То не буде в нас гніву.
Ідїть! А я також піду
У Вифлеєм з поклоном —
Тепер, як ми найшли звізду,
На все біду прогоним!

(Всі виходять)

ЧАСТИНА II.

*(Входить Ангел зі Звіздою, в якій видно стаєнку
зі Святою Родиною).*

Ангел *(говорить або співає коляду):*

Вістку голосить світу зірниця:
Зродила Сина Чиста Дівиця —
В стайні зродила, в яслах сповила,
Сіном прикрила, грудьми кормила
Божого Сина, Марія.

Ангел пастирям це сповіщає —
До Вифлеема їх завзиває,
Щоб поспішали, до ніг припали,
Поклін віддали і повитали
Божого Сина в вертепі.

Бідні пастирі вчувши про тее —
Біжать витати Дитя малее;
Біжить їх радо ціла громада,
Лишили стада, в серці відрада,
Принесли дари і поклін.

Три славні волхви царського роду
Ідуть з далека, ген, аж зі Сходу,
Ідуть в покорі за блеском зорі,
Там, де в оборі, в світлости морі,
Цар спочиває на сні.

(Входять 3 царі)

1 Цар *(клянється звізді і говорить або співає на
ноту коляди: „Во Вифлеємі нині новина“)*

За світлом зорі, ген, аж зі Сходу,
Ми три владики княжого роду —

Золото в дарі, кадило й миро
Враз з чистим серцем несем в офіру.
(Знімає корону з голови і подає Ангелови)

Складаю в дарі, Божа Дитино,
Землі моєї золото щире,
Благослови ти мою країну,
Обдаруй щастям, згодою, миром!

2 Цар: (говорить або співає на ноту коляди:
„Предвічний родився від Діви“)

Ми царі за зорею йдемо,
Дитятку ми дари несемо:
Кадило я складаю,
Добра рідному краю
Благаю!

(Подає скринку з кадилом Ангелови)

3 Цар: (говорить або співає на ноту коляди:
„Тайна нам об'явилась“)

З дарами ми три прийшли,
Честь Христови віддали,
Нашому (3) Богу! (2)
Я складаю в дарі щиро
Тобі Христе, отсе миро
За нарід і край! (Подає флящинку Ангелови)

(Входить пастух Гриць)

Пастух Гриць: (колядує)

Бог природу, Бог природу,
Щоби відкупити, посадити
У Сіоні на троні —
Сам смирився, воплотився,
Прийшов в світ і по вік
Був і буде Бог...

ЗАКІНЧЕННЯ.

*(Виходить Провідник, дзвонить тричі й говорить
прощання):*

Господарю! Господине!
І всі хто живе в цій хаті:
Най дарить вам небо сине
Щастя-долі все багато.
Най врожай буде на полі,
Най в пасіці стане рійно,
Повно хай буде в стодолі,
А в оборі — густо, дійно.
Подай, Боже, вам здоровля
І веселости і сили,
Щоб вам діти вчились в школі,
Й вашу старість звеселили.
Знайте, що тепер у світі
Лиш наука дає силу —
Тож учіть ви ваші діти
І синів і доні милі.
Тай про „Рідну Школу” дбайте!
Рідна Школа — наша сила,
Наша слава! — пам’ятайте
Все і всюди в кожній хвили!
І за нашу гру тут в хаті
Дайте дар на „Рідну Школу” —
Не жалійте ви заплати,
Дайте щедро всі посполу!

(Подає папір (листу) з „Рідної Школи“ для вписування датків. Коли вже датки вписані й передані Провідникові, він звертається до колядників):

Так скінчили ми Вертеп той
Та дістали за це лепту,

Тож подякуймо усім —
Треба нам їм побажати
Другого Різдва діждати
І добра усього в дім!

*(Хлопці звивають заслону. Колядники співають
бажання на ноту коляди „Вселенная веселися:)*

Царю Христе, Дитя Боже,
Зсилай в хату все що гоже,
Дари многі і богаті,
Поблагослови всіх в хаті
Ту усю, ту усю родину!

(Відтак у порядку виходять всі з хати).

КІНЕЦЬ.